

сія та прилаштуванням до нього монархістів і реакціонерів. Целеспрямований погляд на фактом адекватності союму при житті, почали даний союм боронити від дальших атаків на нього, не зміючи аргументи такої мети у моралізації Станіславів Грабських, Вітосів і інших Попелів, щоб дати їм добровільно втрачений ким у революції законодатний мандат, а потім раз-по-раз бити по голові при кожній спробі використання того мандату так, як вони стили його використати можуть? Коли терпіли на цьому лише Вітосів, то невелика біда. Лише в тім, що бачи по Вітосах, не завжди в них трапляючи, безумовно велика частина бачи Вітосівських Надзвичайних і Малиновських. Во істину трудно, щоб вони такі методи рятівництва демократії вітали!

П. П. С. і „Визволені“ перейшли до гострої опозиції. Щоденні передові статті у „Роботнику“ перевищують гострість протирядового тону все, що досі у тому напрямку писалося. Революції головної управи „Визволені“ з 17-го лютого кажуть уже без обиняків про „сперіальну“ і „авторитарну“ боротьбу з урядом. З одного боку позиція пп. Морачевського і Юрковича — ба навіть Чеховича — стає після кожного числа „Роботника“ більше незручною і не може так довго втриматися, з другого боку „Визволені“ нпр. промову своїми резолюціями шлях до повороту в партію посла Тугута, який, як кажуть неопрокинені газетні вісті, має перейти назад провід тієї партії. Так отже недовго може зайти така, що прорішають ради безпосередніх співробітників нинішнього прем'єра, демократів і його особистих прихильників, — а по другому боці виступає ради „Босої“ демократії на односторонній, відомі з свого антагонізму до першого маршала Польщі.

Загострення відносин між ними двома таборами легковажити не слід. Коли „Голос Правди“ пересторігає „Роботника“, що він може довести свою повелікою до другої революції нікому небажаній, то це не пусте слово. Скажімо ясно: на виграну в будучих елект. заворушеннях П.П.С. виглядає не має; але розпутати їх — на це має безумовно досить сили. З цього не виходить, що вона збирається уже їх розпутувати — ах ні! Але „хто сів вітер, збирає бурю“, а ширтов останньої розмови поміж делегацією залізничників і міністром Республіки напружене бувало інший, який замість нинішньої агітації атмосфери панувала атмосфера — інша. Поспіх, з яким уряд ліквідує цей останній конфлікт, ідучи залізничникам на уступки (предложення до розгляду заліз. організації відоміх урядових проектів, підвищення платні вже від 1. вересня), вказує, що уряд сам здає собі справу, що гра стає (чи може стати) небезпечною.

На цьому тлі зроджується повин'я поголосок: зміни в уряді, перехилення курсу на право, переселення посол ітд. ітд. Коли такі сенсації подає „Газ. Пор. Варшавська“ („Дву-гроздівка“), то все в порядку. Але оце сьогодні на 1-й сторінці й півурядова „Польська Збройна“ подала про димісію мін. Окладковського, йменування мін. внутр. справ п. Медзінського і т. п. ревіляційні історії — які — по словам інформаторів із президії ради міністрів — є такі не-повалки, що нема навіть чого їх спростовувати! Чи це нормальні явища?

До кінця літа вже недалеко, але мало надії, аби з нинішнім курсом термометра піднісся — барометр. Атмосфера справді неприємно агітшена.

І. Кедрин.

правовисній конференції тільки як гість.

Іхали ми дуже вигідно. Про апа-он живності на дорогу поділа дру-жина Савченка. Мали ми їх відрід аж до самого Харкова. Залізнична карта коштувала 15 карбованців. Перед годинною 8 рано були ми в Полтаві, де випили на двірці чай. Тут почато будувати новий дворець. О год. 11 рано були ми вже в Хар-кові.

Беремо авто і їдемо просто до Народно-го Комісаріату освіти (Наркомосу) та зголошуємося у секретаря Датлова, що справляє нас до го-телю „Асторія“ на мешкання. В го-телю нема ще для нас кімнат. Окі-чують щойно на третю годину попо-лудні. Вхоломо до кімнати д-ра Сі-монича, який приїхав днем раніше. Тут мнемось, переодягаємось, щоб ми год. 12—1 зложити візити на-родньому комісареві освіти і його заступникам. Готель „Асторія“ на-лежить до першорядних, побіч „Чер-воної гостиниці“ і „Спартак“. Кім-нати дуже чисті, обставлена кімнат (меблі та ліжка) європейські, обслу-га точна і чесна. На однім з повер-хів є ресторан, де за 1 карбованця дістанете дві, а за півтора карбона-три страви. Ресторан культурний, страви добрі. Звичайно тут ми обі-дали, або вечеряли, з вітником дуже гарячих днів. Тоді заходили ми до садку „Аркадія“ при вул. Сумський, де на літо перенесли свій ресторан „Червона Гостиниця“. В готелю є фризери, купіль і взагалі всяка ап-года. Фризери на Україні дорогі. Го-лення з колонською водою на лице коштує від 60—85 коп., цебто в пе-речисленню на золоті 3—4 зол.

Беремо візника за 70 коп. і їдемо до „Наркомосу“. Два секретарі на-роднього комісара освіти Ертенюк і Бада-галічане. Хоча незнайомі раніше, вітаємось як брати. За хвилину бу-ли ми вже в вітальній залі нарком. Олекс. Миколаєвича Скрипника, да-внього комісара судівництва. Ком. Скрипник, муштина около 45 літ, се-реднього росту, худощавий, брови з дусами і борідкою „еспанкою“. Ві-тає нас дуже житливо, показує свій примірник „Проекту“ правовису, я-кий видано заходом Наркомосу дру-гом і розіслано всім учасникам кон-ференції кількома місяцями рані-ше. У примірнику ком. Скрипника додільно безліч приміток, надісла-них із всіх українських земель. Ком. Скрипник їх основно перестудіював як про це ми могли наглядно пере-конатися на самій конференції.

Складаємо дальше візиту заст. ком. Ряпо, Естонцеві родом, який говорить до нас українською мовою і заст. ком. Приходькові. Оба віта-

ють нас дуже сердечно. З трем. Ра-по мав я нагоду познайомитися з першого могого побуту.

В годині третій обідаємо в „Асто-рії“ та знайомимось з учасниками конференції з Києва, Одеси і з інших місцевостей широкіх українських земель, яким тут призначено кві-тиру з вітником акад. Кримського і Евг. Тимченка, який в більшій час-молоті люди. З Одеси приїхали пр. „ІНО“ Музичка, автор книги про Франкову творчість. Багато із цих людей мої давні знайомі. Познайо-млюсь із ними, котрих вперше бачу. Вміть щезає всяка перемовляль-ність, балакаємо із собою як тона-риші на різні теми, що родить та-ля злоти. Придніпрянці цікавлять-ся відносинами в Галичині, Букові-ні і на Чехо-Словацькій. Оповідю-мо про них та про поодинокі здо-лей, зв'язаних тісніше із україн-ською культурою чи життям. Випи-ються про Стефанька, про смерть Марка Черемшини, про роботу в Н. Тов. ім. Шевченка.

В годині 6-й заповнюються залі комісара Нар. Освіти. Прибуло ста-ве 80 членів конференції. На-стільки засіло гостей, що цілком не-слухати дискусії над правовисним питанням. Вступ на конференцію відійняв для всіх, що нею інтересу-ються. На стінах побіч портретів Ле-ніна і інших провідників революції красується портрет генія україн-ської землі і мученика-революціонера за волю і кращу долю народу Та-раса Шевченка. На президіальному місці засідають ком. нар. освіт. Скрипник і його заступник При-ходько. Ком. Скрипник вітає учас-ників, а зокрема відпоручників Галичини, довголітнього діяча на бу-ковинській Україні, д-ра Сімонича, відчитує виправдання акад. Грушев-ського, Олени Курило і Вас. Сте-фанька, а жалеє згадує, що не засі-дає в Бессарабії, яку відірвано від матірнього ґрунту і Закарпаття, коті-досі нікого не прислало на конфе-ренцію. Побіч придніпрянців, як з Кримського із визначніших, запро-шує ком. Скрипник до президії д-ра Сімонича, д-ра Свенціцького і мав.

Велика святочна хвиля! Це в пер-ший раз зібралися представники у-країнських земель на наукову ві-раду, в числі майже сотки голів, для виміни думок, щоб всіли, в-тільки живе українське слово ві-шов в життя один правовис. Вели-чавражіння викликає тут зява Нау-Тов. ім. Шевченка у Львові, коті-прислало свій еляборат, опрацю-вання д-ром О. Макарушкою, на основі шести дискусійних засідань філо-зофічної секції. В залі зазнача-ють, що „в загальним бажанням науко-вих і педагогічних кол галицької

З побуту на Радянській Україні.

VI.

Правовисна конференція в Харкові.

В дві години по доповіді д-ра І. Свенціцького про галицьке мalar-ство в 16—17 віках, були ми вже в дорозі до Харкова. Виїхали ми з Ки-їва дня 24. травня вечером о год. 10. Іхали в трійку в переділці мягкого вагону: д-р Свенціцький, я і Ф. Сав-ченко, котрий пландував від місяця свою подорож до Харкова на 20. тра-вня та тільки на мого прохання від-їхав П на чотири дні пізніше. Ф.

Савченко як секретар акад. Грушев-ського, їхав у справі будинку для історичної секції та взагалі за потре-бами науковими та видавничими цієї незвичайно діяльної установи. Між іншим багато часу витратив він на розмовах з представниками Укр. Держ. Видавництва, котрі фінансує видання „України“ і збірників „За-сто літ“, „Чернігівського Збірника“ і т. п. Ф. Савченко брав участь у

20 літ змогу оглядати його не в провінційній карикатурі. Лекше було би до такого міста спровадити якусь париску або римську гале-рію образів, ніж такий музей живої фавни як цирк Клюдського.

Яке почування лежить на дні при-страсти кількатисячної маси, що облягає ворота цирку пакише ніж ворота найкращого театру та кіна? У першій мірі, здається, голос ата-візму. Наші предки недурно шаділи на вид змагань із дикими звірами. Довкола цирку твориться своєрід-на атмосфера, яка дразнить люд-ські нідра змішкою пахощів звіра-чого мяса, поту, стайні та цига-нського шатра. Як запах у передсі-нку святині втишає звірячі інстинкти, так само настрій циркового шатра розбуджує їх несвідомо.

Подив для циркового мистецтва родиться в гайбанах нашої пів-люд-ської та пів-звірячої породи. Цирк складений із змішки цих двох еле-ментів так само як наш подив. Ми захоплені, коли бачимо як звірина перемагає межі свого змеханізова-ного організму іскрою інтелігенції, якою стає подібна до людини. Ми захоплені, коли людина перемагає межі свого організму зручність, якою стає подібна до звірини. Цирк добуває із звіряч максимум духо-вих прикмет, а з людським максимум фізичних. Та ось неімовірне явище — мов інтелігенція деяких дресо-

ваних звірят або деякі акробатичні штукарства — коли людина стає еластичним клубком мяса і нагадує малпу, тигра, вужа або птаха, тоді в нас прокидається почування гор-доші не тільки для її тіла.

Елемент, який находимо в усіх мистецтвах живе і в справжнім цир-ку: зусилля знятися понад те, чим ми є в буденщині. І ніде сильніше як саме в цирку те виступає контраст між умовинами праці для мистец-тва і її наслідками. Найнуждені-ший провінціоніальний актор має більше слави як найкращий акро-бат, який здержує віддих кількати-сячної юрби задубілої з подиву.

Цирк це народна поема в честь величної боротьби людини з при-родою: — із власним тілом, із си-лою та кровожадністю звіряч, з фі-зичними законами простору. Її го-товий мотив, що підсилює горяч-ковий настрій це невинна небез-пека життя і погорда смерті. Ріжні геройські вчинки — осяяні ріжними нагородами та лаврами, бодай після смерті і ріжними суспільними іде-ями. Геройство циркового акроба-та або приборкувача хижаків кін-читься так само як кожна інша то-чка програми, після якої виносять з арені зайвий килим. З тою ріжні-цею, що на ньому лежить труп скритий під невідомим і для всіх байдужим псевдонімом.

Коли я подивляв десятки заал-

них кліток циркового звіряча, со-ки потвор, якими піклуються дбай-ливіше як рідні діти, я не міг стра-матись від запиту: як таке велико-ське, невдачне підприємство вила-чується?.. адже його можна би кожної хвилини перемінити на м-ліонову готівку. Директор Клод-ський, молодий мужчина, добро-сердний і природно-простий у ко-жному слові та порусі на протязі до-годинної мандрівки по своїх пр-ствах — вказав на серце: „Коли хто зживеться із звірятами...“ І не по-трібував докінчити думки. Ми ба-чили, з якою ніжністю він гляд-осоружного крокодила та „боз ки-стріктора“, називаючи їх „мудом-ми молодцями“. Тоді прийшло до-на думку, що мабуть ніодни родив-інституції, ні один батько родив-які випели в люди дітваци, не ма-ють такого глибокого здвожен-ня своєю працею, як вихователі зо-рів. Він не знає одної з найбіль-болючих отрут, яку мусять випи-ти вихователі та творці: невідом-сти, ще я часто змішаної із злобою.

Цирк це життя на межі звірячого світа, де людина знає до яких меж доходить доброта звіряч. Людяське життя це цирк, в якому людина ні-коли не знає до яких меж може ді-ти людська звірячість.

Мих. Рудницький.

ЦИРК.

Скажете: сюжет огіркового сезо-ну. Вакації, на які припадає зичай-но цей сезон, є також таким сюжет-ом. Хто витхав кудись з хати, спи-сує свої вражіння. А тоді інші, бо-дай раз у рік, живіше мріють про мандрівку в далекі країни. А хто давно розпрошався з таким сенти-ментальним зітханням іронічною у-тишкою, серед міського пороку одолюється друком, яким шасли-віші від нього утворюють свої ек-зотичні вражіння.

Неждано серед вакаційної міської пустині вирине оаза. Каравана сло-нів і верблюдів перемішана гістми із пралісів: лвами, тиграми, ма-пами та буйволами, такими диво-глядими джунглів як гіпопотам і мешканцями підлігунної смуги: бі-лими медведями. Та чи треба нині аж давунів, зебер і антілоп, коли в добі Форда можна глядіти на та-ку рідку звірину подобу як коні: на стоголовий табун циркових Пе-галів усіх рас і підсортів?

Не можна дивуватись людям, що не люблять цирку, бо є сотки інших творів людського генія, мимо яких вони теж проходять байдуже. Цирк — дуже складне мистецтво, і такі міста як Львів мають ледви раз із

